

IT-TIELET SENA L-ISTUDJI SOĊJALI (ĠENERALI) HIN: Siegħa u Nofs

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

Din il-karta fiha SITT taqsimiet. L-istudenti huma mitluba jwieġbu t-taqsimiet KOLLHA u jaqraw sew l-istruzzjonijiet għal kull taqsima. L-istudenti għandhom jiktbu t-tweġiba tat-Taqsima F fuq karta separata.

Taqsima A: Aghzel it-tweġiba tiegħek mill-kliem li ġejjin:

identità	komunità	is-soċjalizzazzjoni	għajnuna	komunikazzjoni	ċittadin
ekonomija	valuri	etika tax-xogħol	rispett	demokratiku	ġustizzja

1. It-televizjoni, il-gazzetti, ir-radju u l-internet huma mezzi qawwija ta' _____.
2. Meta haddiem ikun biežel, serju u responsabbli ngħidu li juri _____.
3. Wiehed mid-dmirijiet taċ-ċittadin huwa li jipparteċipa fl-attivitajiet tal-_____.
4. Sens ċiviku huwa meta ċ-ċittadin ikollu _____ lejn art twelidu.
5. Kull bniedem għandu r-responsabbiltà li jgħix b' _____ tajbin u jgħin lil haddiehor.
6. Solidarjetà ssehh meta bniedem jagħti _____ lil haddiehor fil-bżonn.
7. Is-sistema finanzjarja ta' kif tmexxi pajjiż tissejjaħ _____.
8. Is-saħħa u l-edukazzjoni huma drittijiet li għandu kull _____.
9. _____ huwa l-proċess li bih tagħraf kif għandek tgħix mal-oħrajn.
10. F'pajjiż _____ id-drittijiet tal-bniedem jiġu mharsa.

(10 marki)

Taqsim B: Immarka t-tweġiba t-tajba.

1. L-industrija tgħin lill-pajjiż biex
 - a) jiżviluppa r-riżorsi tiegħu u jżid ix-xogħol
 - b) jipprovdi riżorsi naturali
 - c) jgħib ħafna turisti lejn Malta
2. Is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol tfisser li jrid ikun hemm
 - a) diżorganizzazzjoni
 - b) ħwejjeg tad-ditta
 - c) ħarsien għas-saħħa fizika, mentali u soċjali tal-ħaddiem
3. It-tielet settur tal-ekonomija jikkonsisti minn
 - a) estrazzjoni ta' riżorsi mill-art u l-baħar
 - b) xogħol fil-fabbriki
 - c) servizzi bħal komunikazzjoni, reklamar u trasport
4. Eżempji ta' trejd unjoni huma
 - a) GWU, UHM, MUMN
 - b) TM, MEA, MIA
 - c) ILO, WHO, UN
5. Wieħed mis-servizzi li tipprovdi l-ETC huwa
 - a) applikazzjonijiet għall-fondi mill-UE
 - b) korsijiet ta' taħriġ għall-ħaddiema li jixtiequ jbiddu l-impjeg
 - c) appoġġ għal persuni li jabbużaw mid-droga
6. Kooperattiva hija
 - a) kumpanija industrijali
 - b) kumpanija fejn il-kapital u l-profitti jinqasmu bejn il-membri
 - c) ħanut tax-xogħol
7. Negożjar kollettiv isehh bejn
 - a) il-*management* u t-trejd unjon
 - b) il-*management* u l-ħaddiema kollha
 - c) il-ħaddiema u t-trejd unjon
8. L-edukazzjoni tul il-ħajja tista' tgħin lill-ħaddiema għaliex
 - a) jistgħu jitgħallmu hiliet godda meta jtemmu l-edukazzjoni obbligatorja
 - b) ikollhom fejn imorru wara l-hin tax-xogħol
 - c) hija għall-anzjani
9. Hemm rabta kbira bejn ix-xogħol u l-konsumeriżmu għaliex il-bniedem jahdem biex
 - a) jixtri kemm jiflaħ
 - b) kemm jista' jkun ma jixtri xejn imma jfaddal biss
 - c) jissodisfa l-bżonnijiet tiegħu
10. Waħda mill-problemi tal-konsumeriżmu għall-ambjent hija
 - a) iktar kemm ikun hawn provvista ta' prodott, iżjed jonqos il-prezz
 - b) iżjed kemm ikun skars il-prodott, iżjed joghla l-prezz
 - c) iżjed kemm nixtru, iżjed ikollna x'narmu

(10 marki)

Taqsima C: Ghid jekk hux VERU jew FALZ u ghid GHALIEX

1. Kull bniedem li jghix f'pajjiż Ewropew għandu ċittadinanza Ewropea. Veru/Falz
Għaliex _____
2. Il-valuri huma daww it-talenti li għandu kull bniedem. Veru/Falz
Għaliex _____
3. Il-pluralizmu jgħin lid-demokrazija. Veru/Falz
Għaliex _____
4. Anarkija tfisser stat ta' paċi u solidarjetà. Veru/Falz
Għaliex _____
5. Il-monopolju jgħin lill-konsumatur biex ikollu għażla ikbar. Veru/Falz
Għaliex _____

(10 marki)

Taqsima D: Wieġeb dawn il-mistoqsijiet li ġejjin fid-dettall.

1. X'inhw r-rwol tal-Għaqda Dinjija tas-Saħħa?

(4 marki)

2. X'tip ta' xogħol twettaq il-*Caritas Malta*?

(4 marki)

3. Permezz ta' **ERBA'** eżempji, ghid x'tista' tagħmel biex ikollok saħħa mentali tajba.

(4 marki)

4. X'inhw ir-rwol ta' trejd unjon?

(4 marki)

5. Semmi **ŻEWĠ** raġunijiet għaliex in-nisa jsibu iżjed diffikultajiet mill-irġiel fuq il-post tax-xogħol.

(4 marki)
(20 marka)

Taqsuma E: Aqra din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet KOLLHA fit-tul.

Żgħażaġh Maltin iddiskutew il-faqar u qablu li f'Malta jeżisti faqar moħbi – mhux biss materjali iżda wkoll faqar spiritwali, emozzjonali, u intellettuali. Huma qalu li r-raġuni għala persuni jaqgħu fi stat ta' faqar huwa għaliex ma jagħrfux x'inhuma l-iktar bżonnijiet importanti u jonfqu l-paga fuq affarijiet li jistgħu jgħaddu mingħajrhom. Iż-żgħażaġh sostnew li l-pressjonijiet tas-soċjetà, fosthom bil-peer pressure u l-media, jistgħu jinfluwenzaw lill-konsumatur u l-mod ta' kif jiddeċiedi x'se jixtri. Huma kkwotaw esperjenza partikolari ta' familja li xtrat plasma screen waqt li l-faċilitajiet sanitarji tagħhom kienu toqba fl-art, u dan għaliex fuq il-post tax-xogħol il-missier kien jisma' lil shabu jirkellmu dwar il-plasma li kienu għadhom kemm xtraw, iżda hadd ma kien jirkellem fuq il-kamra tal-banju.

Silta addattata minn: <http://maltadiocese.org>

Mistoqsijiet

1. Għaliex il-faċilitajiet sanitarji għandhom jingħataw prijorità fuq plasma screen?

(4 marki)

2. Il-media ġieli johlqu bżonnijiet artifiċjali. Kif?

(4 marki)

3. Agħti **TLIET** eżempji ta' prodotti essenzjali u **TLIET** eżempji ta' prodotti li mhumiex ta' bżonn.

(6 marki)

4. Hafna drabi ż-żgħażaġh jiġu influwenzati minn *peer pressure* u jbiddu l-valuri personali tagħhom biex jaqblu mal-grupp. Agħti **TLIET** eżempji ta' valuri personali li għandek u għid għaliex huma importanti għalik.

(6 marki)

5. Mod wiehed ta' kif jista jingheleb il-faqar huwa bil-bżulija u x-xogħol. Faqar emozzjonali u intellettuali jista' jingheleb permezz ta' impenn fis-soċjetà. Għid kif iż-żgħażaġh jistgħu jagħtu sehemhom iżjed. Għaliex huwa importanti li ċ-ċittadini ma jkunux passivi?

(5 marki)

(25 marka)

Taqsim F: Aghzel WIEHED minn dawn il-komponenti u ikteb madwar 200 kelm.

1. Semmi modi differenti kif wiehed jista' jkollu sahha soċjali tajba.
2. Il-*media* kif qeghdin jinfluwenzaw liż-żgħażaġh fil-valuri u l-imġiba tagħhom?
3. Ċerti tendenzi moderni ta' kif ngħixu hajjitna qed ihallu impatt fuq is-sahha tal-bniedem. Agħti eżempji ta' dawn u għid kif dawn it-tendenzi qed jaffettwaw saħhitna. Tista' tagħzel minn dawn li ġejjin: obezità, drogi, xorb eżagerat, dieti stretti u ikel żejjed, nuqqas ta' eżercizzju, films mhux addattati għall-età, tniġġiż u l-użu eżagerat tal-mowbajls.
4. Semmi **ERBA'** azzjonijiet industrijali li jistghu jieħdu l-haddiema meta jkollhom tilwima industrijali.

(25 marka)